

ВИДОВИЙ СКЛАД ТА ЕКОЛОГО-ФАУНІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА
ІХТІОФАУНИ РЛП «ПРИІРПІННЯ» (КИЇВСЬКА ОБЛ.)

М.В. ПРИЧЕПА, Ю.О.КОВАЛЕНКО

Відділ іхтіології та гідробіології річкових систем
Інститут гідробіології НАН України, пр. Володимира Івасюка, 12,
Email: prichepa1987@ukr.net
Kovalenko888@gmail.com

Регіональний ландшафтний парк «Приірпіння» є важливою природоохоронною територією в долині річки Ірпінь (Київська область), що охоплює басейн самої річки та її приток — Тростинки й Бобриці. Метою роботи було провести інвентаризацію рибного населення РЛП «Приірпіння» та здійснити еколого-фауністичну характеристику іхтіофауни цього РЛП. Для вивчення іхтіофауни застосовувались уніфіковані методи досліджень, зокрема облов різних біотопів на кожній із ділянок за допомогою іхтіологічних сачків. Упродовж 2022–2025 рр. проведено інвентаризацію іхтіофауни на 11 дослідних станціях парку. У водоймах виявлено 25 видів риб із 7 родин. Видове багатство на окремих станціях варіювало від 8 до 21 виду. У структурі іхтіофауни домінували аборигенні види (59,4–97%), тоді як частка чужорідних становила 2,9–40,5%. За чисельністю на більшості дослідних станцій домінували представники родини коропові. Найчастіше траплялися *Rutilus rutilus*, *Rhodeus amarus* і *Scardinius erythrophthalmus*, які реєструвалися на всіх станціях. До фонових чужорідних видів належали *Perccottus glenii*, *Proterorhinus semilunaris* і *Pseudorasbora parva*. Наявність чужорідних видів, зокрема дистанційних вселенців (*Perccottus glenii*, *Carassius auratus*, *Pseudorasbora parva*) зумовлено розташування в межах парку ставків, які є репродукторами для цих видів. Понто-каспійські види локалізовані в основному руслі Ірпіня, де наявні відповідні біотопи, необхідні для їх існування (течія, глибини). У межах водотоків виявлено 7 раритетних видів, серед яких *Leuciscus leuciscus* та *Alburnoides rossicus* (види Червоної книги України), *Misgurnus fossilis*, *Cobitis taenia*, *Rhodeus amarus*, *Leucaspis delineatus*, а також *Neogobius fluviatilis*. Найчастіше траплялись у межах парку *Cobitis taenia*, *Rhodeus amarus*, *Leucaspis delineatus*, *Neogobius fluviatilis*. Окремі з них були в складі видів-домінантів. Особливістю регіонального парку є наявність репродуктивного угруповання *Alburnoides rossicus*. Це єдина природоохоронна територія у басейні річки Ірпінь, де охороняється зазначений вид.

Для збереження рідкісних і вразливих видів необхідно вдосконалити систему управління аматорським рибальством, посилити наукові дослідження стану популяцій ключових видів та організувати постійний моніторинг чужорідних таксонів. Також важливим етапом для охорони та відтворення іхтіофауни є розширення географічної межі парку, що дозволить взяти цінні руслові ділянки, де представлені угруповання аборигенних риб.

Ключові слова: Ірпінь, біотопи, риби, рідкісні види, видове багатство.

Вступ. Фоновий моніторинг заповідних територій, зокрема Київської області, є важливим через високу щільність урбанізованих ландшафтів і значну фрагментацію природних екосистем унаслідок антропогенного тиску. У долинах річок цієї області поєднуються природні та трансформовані біотопи, що робить їх показовими для оцінки стану водних екосистем і різноманіття видів (Богомаз та ін., 2018). Такі дослідження дозволяють простежити тенденції змін угруповань риб і визначити роль антропогенних та природних чинників у формуванні сучасної іхтіофауни.

Водойми, розташовані в регіональному ландшафтному парку (РЛП) «Приірпіння»,

належать до басейну Дніпра. Різноманіття біотопів долини Ірпеня робить її важливим природним коридором, що поєднує елементи Лісостепу та Полісся й забезпечує міграцію та підтримання популяцій різних видів риб (Куцоконь та ін., 2012, Території, що пропонуються..., 2019, Причепа та ін., 2024) та інших тварин (Летицька та ін., 2024, Причепа, Коваленко, 2025). Площа РЛП «Приірпіння» становить 347 га, територія розташована в межах Білогородської громади Київської області та включає три основні водотоки: річку Ірпінь (права притока Дніпра, площа басейну 3340 км²), річку Бобриця (права притока Ірпеня, площа басейну 149 км², із каскадом ставків) і річку

Тростинка (ліва притока Ірпеня, довжина близько 8,5 км, утворена системою струмків і семи дрібних водойм).

Досліджувана територія належить до екорегіону Східні Рівнини (Grebін et al., 2016) і характеризується низовинним рельєфом (менше 200 м над рівнем моря) та переважанням силікатних порід. Річка Ірпінь належить до типу масиву поверхневих вод «велика річка на низовині», а річка Бобриця до істотно змінених водотоків (Ivanova et al., 2024).

Долина Ірпеня віднесена до територій, що включені до Смарагдової мережі Європи Irpin river valley (UA0000342) (<https://emerald.eea.europa.eu/>). Це підкреслює її природоохоронне значення як осередку водно-болотних і прибережних екосистем у межах урбанізованого регіону. Водночас територія зазнає значного антропогенного навантаження через рекреаційне використання, ставкове рибництво, меліорацію та інженерні втручання у руслову систему. Додаткові зміни спричинили бойові дії у 2022 році, що вплинули на гідроморфологічний стан басейну Ірпеня (Ivanova et al., 2024).

За цих умов актуальним завданням є вивчення структури іхтіофауни РЛП «Приірпіння» як показника стану водних екосистем, виявлення фонових, чужорідних і раритетних видів, а також оцінка ролі парку у збереженні регіонального біорізноманіття.

Мета роботи: провести інвентаризацію рибного населення РЛП «Приірпіння» та

здійснити еколого-фауністичну характеристику іхтіофауни цього РЛП.

Матеріали та методи. Дослідження проводили у 2022–2025 рр. на 11 станціях у басейнах річок Ірпінь, Бобриця та Тростинка в межах РЛП «Приірпіння». Облов здійснювався у прибережній зоні у різних біотопах: зарості прибережних рослин, занурених макрофітах, корчах, а також на чистому ґрунті. Координати фіксували за допомогою GPS, схему локацій наведено на рис. 1.

Відлов риб здійснювали дрібновічковими сачками та підсаками (Романь, 2016). На кожній станції, крім збору іхтіологічного матеріалу, заповнювали «Польовий протокол - біологічна оцінка водної екосистеми» (Afanasyev, 2002). До нього записували основні абіотичні параметри водойм (табл. 1): глибину, прозорість, тип субстрату, ширину русла, рН, мінералізацію та вміст розчиненого кисню. Гідрохімічні показники визначали портативними приладами (Milwaukee MW802; AZ-8403).

Види визначали за морфологічними ознаками в польових умовах (Kottelat & Freyhof, 2007; Мовчан, 2011), номенклатуру та систематичне положення видів наведено згідно (Мовчан, 2011); усіх особин після визначення відпускали у водойму. Загалом опрацьовано 1330 особин. Для кожної локації підраховували відсоткове співвідношення видів за кількістю особин (Kosates, 2008) і частоту трапляння (F) (Kosco, 2007).

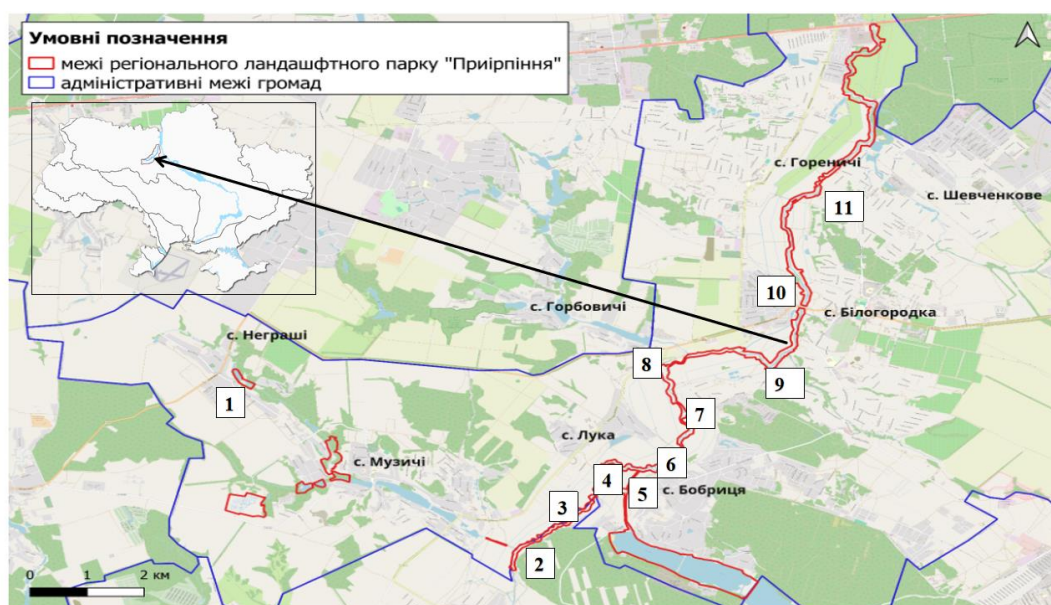

Рис. 1. Картохема районів дослідження, номери локації подані у табл. 1

Fig. 1. Map of the study areas, location numbers are given in Table 1

Характеристика районів дослідження. Під час дослідження вміст розчиненого кисню у воді коливався в межах 4,3-9,6 мг/дм³. На більшості станцій переважали мулисті донні відклади, а на окремих ділянках піщано-мулисті. У районах, розташованих поблизу шлюзів і гідротехнічних споруд, траплялися ділянки з бетонними плитами та кам'янистими відкладеннями – трансформовані ділянки природного русла.

Ширина русла змінювалася в межах 2,0-8,0 м, а глибина 0,3–2,2 м. Найширші ділянки спостерігалися на озері поблизу села Неграші, тоді як найвужчі на річці Бобриця. Вода у водоймах загалом характеризувалася нейтральним або слаболужним середовищем, а також відносною однорідністю мінералізації між станціями. Вздовж берегів добре представлений комплекс прибережних гелофітів: очерет *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud, поріз широколистий *Typha latifolia* L., осока *Carex* (sp), стрілиця звичайна *Sagittaria sagittifolia* L., їжача

голівка пряма *Sparganium erectum* L. На ділянках з вираженою течією угруповання рдесника вузлуватого *Potamogeton nodosus* Poir, латаття білого *Nymphaea alba* L. та глечиків жовтих *Nuphar lutea* (L.) Smith. На ділянках із сповільненою течією та незначними глибинами добре розвинений комплекс занурених рослин: водопериця колосиста *Myriophyllum spicatum* L., кушир занурений *Ceratophyllum demersum* L., наяда морська *Najas marina* L. та вільноплаваючих: жабурник звичайний *Hydrocharis morsus-ranae* L. та ряска мала *Lemna minor* L.

Отримані дані відображають наявність сприятливих умов для формування реофільних та стагнофільних комплексів іхтіофауни. Ця варіативність показників середовища зумовлює високу локальну різноманітність видів та потенційну чутливість водойм до антропогенного навантаження.

Таблиця 1.

Місця проведення досліджень та деякі характеристики дослідних станцій у регіональному ландшафтному парку (РЛП) «Приірпіння»

Table 1.

Research locations and some characteristics of research stations in the regional landscape park (RLP) «Priirpynnya»

№	Широга	Довгота	Ширина, м	Глибина, м	Кисень, мгО/дм ³	TDS	pH
1	50.376814	30.080528	60-80	0,6-2	5,4-6,0	275-310	7,4-8,0
2	50.344826	30.148613	12-14	0,4-2,2	5,9-8,1	255-285	7,2-7,8
3	50.349019	30.159473	14-16	0,5-2,1	5,2-7,5	260-320	7,5-8,0
4	50.356729	30.167726	10-12	0,3-1,2	6,1-6,9	265-285	7,3-7,8
5	50.356259	30.174964	2-3	0,5-1,2	4,3-6,0	290-320	7,5-8,3
6	50.359956	30.179785	11-13	0,5-1,9	5,9-7,2	268-290	7,5-8,0
7	50.367167	30.190107	18-20	0,4-2	6,6-8,1	283-304	7,9-8,4
8	50.380409	30.185763	18-20	0,5-1,9	5,9-9,6	260-340	7,0-7,6
9	50.382236	30.213074	23-25	0,6-2,0	4,8-6,1	256-295	7,4-7,9
10	50.397592	30.216534	16-18	0,4-1,1	5,8-7,1	283-300	7,3-8,1
11	50.414145	30.221793	15-16	0,6-1,8	4,5-6,2	265-320	7,2-7,8

Результати досліджень та їх обговорення. У РЛП «Приірпіння» зареєстровано 25 видів риб, які належать до семи родин, що становить близько 60 % від видового складу, відомого для басейну Ірпеня (Куцоконь та ін., 2012; Prychepa et al., 2025). Найбільшу кількість видів представлено родиною коропових (Cyprinidae) – 15 видів, тоді як родина бичкових (Gobiidae) налічує три види. Решта родин представлена одним або двома видами. Видове багатство на дослідних станціях коливалося від 8 до 21 виду (табл. 2). Річка Ірпін у межах регіонального

парку характеризується гетерогенністю умов існування, що зумовлює формування більш різноманітних іхтіокомплексів порівняно з дрібними притоками. Такий тип водойм характеризується стабільнішими гідрологічними умовами, більшою площею нерестових і кормових біотопів, що сприяє збереженню як чисельності, так і видового різноманіття риб.

У структурі іхтіофауни переважали представники аборигенного комплексу, частка яких становила 59,4-97,0 %. Це вказує на відносну стійкість природних угруповань у

парку, незважаючи на локальні антропогенні зміни гідроморфологічних характеристик. Подібні результати отримано й для інших ділянок басейну Ірпеня, що належать до масиву

великої річки, де частка аборигенних видів коливалася в межах 56,5–98,7 % (Prychepa et al., 2025).

Таблиця 2.

Видовий склад та частка (%) риб на різних дослідних ділянках РЛП Приірпіння

Table 2.

Species composition and proportion (%) of fish in different research areas of the Priyrpinnia RLP

№	Вид	Станції											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	F
Cyprinidae													
1	<i>Leuciscus leuciscus</i> (Linnaeus, 1758) *	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,1	1
2	<i>Squalius cephalus</i> (Linnaeus, 1758)	—	6	10,3	3,1	—	—	—	0,7	—	1,3	1,1	6
3	<i>Petroleuciscus borysthenicus</i> (Kessler, 1859)	—	—	—	—	—	0,9	—	—	—	—	—	1
4	<i>Rutilus rutilus</i> (Linnaeus, 1758)	19	18,1	16,2	12,5	14,8	4,5	9,1	7,6	13,1	20	20,8	11
5	<i>Scardinius erythrophthalmus</i> (Linnaeus, 1758)	14,3	9,6	17,6	3,1	4,3	1,8	17,1	3,5	7,9	8,4	6,6	11
6	<i>Alburnoides rossicus</i> Berg, 1924*	—	7,2	—	5,2	—	—	—	—	—	0,9	—	3
7	<i>Alburnus alburnus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3,6	14,7	20,8	4,3	10,8	17,1	11,1	28,1	10,2	33	10
8	<i>Leucaspius delineatus</i> (Heckel, 1843)**	28,6	16,9	—	3	27,7	3,6	1,1	12,5	10,5	2,3	—	9
9	<i>Blicca bjoerkna</i> (Linnaeus, 1758)	—	7,8	2,9	1	2,1	0,9	0,6	1,7	3,5	5,1	2,2	9
10	<i>Abramis brama</i> (Linnaeus, 1758)	—	—	—	—	—	—	—	1,7	—	—	—	1
11	<i>Rhodeus amarus</i> (Bloch, 1782)**	21,4	3,6	11,8	25	10,6	29,7	26,3	22,6	27,2	5,6	23,1	11
12	<i>Pseudorasbora parva</i> (Temminck et Schlegel, 1846	—	—	—	2,1	12,8	1,8	—	2,4	—	0,9	—	5
13	<i>Gobio gobio</i> (Linnaeus, 1758)	—	—	—	1	—	—	—	0,3	—	11,6	—	3
14	<i>Carassius auratus</i> (Linnaeus, 1758)	7,1	—	—	—	8,5	1,8	—	1,7	—	4,7	—	5
15	<i>Tinca tinca</i> (Linnaeus, 1758)	—	—	—	—	—	—	—	0,3	—	—	—	1
Cobitidae													
16	<i>Cobitis taenia</i> (Linnaeus, 1758)**	—	10,8	2,9	2,1	—	3,6	4	0,7	—	14,9	—	7
17	<i>Misgurnus fossilis</i> (Linnaeus, 1758)**	—	—	—	—	—	—	—	0,3	—	—	—	1
Esocidae													

18	<i>Esox lucius</i> (Linnaeus, 1758)	2,3	1,2	1,5	1	—	0,9	1,1	1,7	0,9	2,8	1,1	10
Gasterosteidae													
19	<i>Pungitius platygaster</i> (Kessler, 1859)	—	—	1,5	—	—	5,4	3,4	6	—	0,5	—	5
Percidae													
20	<i>Perca fluviatilis</i> Linnaeus, 1758	2,3	4,8	2,9	1	—	—	—	0,7	0,9	0,5	1,1	8
21	<i>Gymnocephalus cernuus</i> (Linnaeus, 1758)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,5	—	1
Odontobutidae													
22	<i>Perccottus glenii</i> Dybowski, 1877	4,8	—	1,5	—	10,6	18	8,6	10,8	—	—	—	6
Gobiidae													
23	<i>Neogobius fluviatilis</i> (Pallas, 1814)**	—	4,8	16,2	17,7	—	2,7	3,4	1,4	2,6	0,5	3,3	9
24	<i>Neogobius gymnotrachelus</i> (Kessler, 1857)	—	—	—	—	—	—	1,1	1,7	—	2,8	—	3
25	<i>Proterorhinus semilunaris</i> (Heckel, 1837)	—	6	—	1	4,3	13,5	6,8	10,4	5,3	6,5	6,6	9
	К-ть видів	8	13	12	15	10	15	13	21	10	19	11	

Примітки: F – кількість локацій, де знайдено вид; номери дослідних станцій подані у табл. 1, * – види, що входять до Червоної книги України, ** – види, що входять до Додатку III Бернської конвенції. Частка (%) – показник, що розраховувався за чисельністю риб на дослідних станціях.

Notes: F – the number of locations where the species was found; the numbers of the research stations are provided in Table 1, * – species listed in the Red Data Book of Ukraine, ** – species listed in Appendix III of the Bern Convention. Share (%) – an indicator calculated based on the fish population at the research stations.

За чисельністю на більшості ділянок домінували представники родини коропових. Найчисельнішими видами були гірчак європейський з часткою 3,6-29,7 %, плітка звичайна 5,4-20,8 %, верховодка 3,6-33 %, верховка 1,1-28,6 %, краснопірка 2,8-17,6 %. За частотою трапляння у всіх дослідних станціях відмічено гірчака, плітку та краснопірку, що свідчить про фоновість цих видів у межах Прип'яття.

Частка чужорідних видів коливалася від 2,9 до 40,5 %. Їх поширення зумовлене наявністю у межах парку ставків, де ведеться вирощування риби та здійснюється аматорське рибальство, що сприяє вторинному занесенню інтродуцентів. Такі водойми розташовані у селах Бобриця (на річці Бобриця), Музичі та Неграші (на річці Тростинка). Серед чужорідних видів найбільшу чисельність мав головешка ротань, частка якого становила 1,5-13,5 %. У місцях масового поширення цього виду спостерігається пригнічення популяцій місцевих гідробіонтів, що підтверджується попередніми дослідженнями (Kutsokon, 2017).

Карась китайський та чебачок амурський реєструвалися на п'яти станціях, але не входили

до складу домінуючих видів. Ці дистанційні вселенці є лімnofільними та еврібіонтними видами, здатними витримувати широкий діапазон коливань гідрологічних і гідрохімічних чинників (Мовчан, 2011). Їхня присутність навіть у незначних кількостях вказує на активні процеси синантропізації водойм і поступову зміну екологічного балансу на користь пластичних інвазивних видів.

Згідно з дослідженнями, проведеними на річці Нивка (Борщагівка), в іхтіофауні домінували дистанційні вселенці, зокрема карась китайський та амурський чебачок (Medovnyuk, 2019), що узгоджується з тенденціями, виявленими у межах «Прип'яття».

Понто-каспійські види або саморозселенці траплялися переважно в основному руслі річки Ірпінь. Найбільш поширені серед них тупоносий бичок західний (1–13,5 %) та бичок пісочник (0,5–17,7 %). Обидва види виявлені на дев'яти станціях. Бичок пісочник домінував у місцях із наявною течією та твердими донними відкладами з похилими берегами (станції 3 і 4), тоді як тупоносий бичок західний переважав на ділянках із прибережними заростями водних рослин і мілководдями глибиною до 0,5-0,6 м

(станції 6 і 8). В аналогічних умовах реєстрували бичка гонця та колючку південну. Присутність декількох представників роду *Neogobius* у різних середовищах існування підтверджує високу гідроморфологічну різноманітність русла Ірпеня в межах досліджуваного парку.

Гідрологічні та гідрохімічні характеристики є ключовими чинниками, що визначають видовий склад і просторову структуру іхтіофауни. У межах річок Ірпінь, Тростинка та Бобриця вміст розчиненого кисню змінювався від 4,3 до 9,6 мг/дм³, а показники рН в межах 7,1–8,3. Такі умови сприятливі для більшості прісноводних видів, однак їх сезонні коливання та локальні зони застою води можуть обмежувати поширення реофільних видів і сприяти зростанню чисельності евріфільних видів.

На ділянках зі меншою течією, високим ступенем замулення та нижчою прозорістю води переважали лімnofільні види, передусім інвазійні: головешка ротан, карась китайський, амурський чебачок. На цих ділянках менша концентрація розчиненого у воді кисню, що створює перевагу для видів, здатних витримувати евтрофні умови. Натомість на руслових ділянках Ірпеня зі швидшою течією, глибиною понад 1,2 м та киснем понад 7 мг/дм³ частіше траплялись (в певних ділянках були

серед видів-домінантів) реофільні види: головень європейський, бистрянкa, щипавкa, бичок пісочник. Співвідношення між цими екологічними групами відображає гідрологічну мозаїчність русла та підтверджує важливість підтримання природної проточності для збереження типових руслових угруповань.

Раритетний комплекс представлений двома видами, занесеними до Червоної книги України: ялець звичайний та бистрянкa російська (рис 2 а), а також видами з Додатка III Бернської конвенції: гірчак європейський (рис 2 б), щипавкa звичайна (рис 2 в), в'юн звичайний (рис 2 г), верховкa та бичок пісочник. Поширення гірчака по всій довжині русла річки Ірпінь, зокрема в околицях сіл Гнатівкa, Білогородкa, Лука, Бобриця та Музичі, зумовлене наявністю численних двостулкових молюсків (*Unio pictorum*, Linnaeus, 1758, *Anodonta cygnea*, Linnaeus, 1758, *Anodonta anatina* Linnaeus, 1758), що забезпечують успішне розмноження виду та підтримання стабільних популяцій (Причепa, Коваленко, 2024). Висока чисельність гірчака може розглядатися як індикатор екологічної стабільності окремих ділянок русла, де ще зберігаються сприятливі умови для симбіотичних взаємозв'язків між рибами та молюсками.

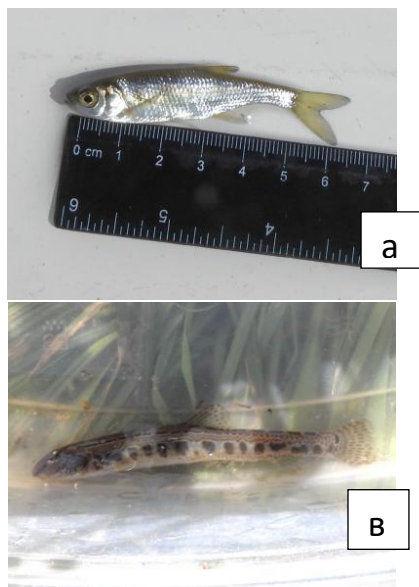

Рис 2. Фото раритетних видів риб, що реєструвались в РЛП «Приірпіння»

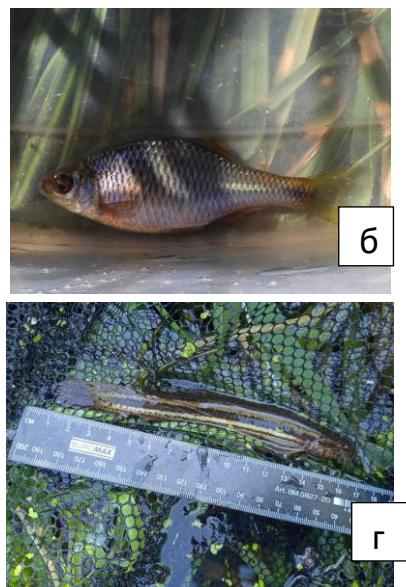

Fig. 2. Photos of rare fish species recorded in the Priirpinnia Regional Landscape Park

Досить часто у водоймах траплялися верховкa та бичок пісочник. Щипавкy звичайну виявлено на семи станціях, її часткa становила 0,7–14,9 %. Бистрянкy відмічено на трьох станціях з часткою 0,9–7,2 %, якa як типовий реофільний оксифіл (Мовчан, 2011)

реєструвалася на ділянках із похилими або крутими берегами та швидкою течією. Це відображає збереженість придатних біотопів для реофільних видів, чутливих до зниження проточності. Слід зауважити, що РЛП «Приірпіння» є фактично єдиною заповідною

територією, у межах якої охороняються угруповання бистрянки у басейні річки Ірпінь. Збереження цього виду має не лише локальне, а й регіональне значення, адже він є індикатором природності руслових ділянок і стабільності кисневого режиму водойм.

Рекомендації. Для покращення умов існування риб у межах парку доцільно реалізувати такі напрями:

1. Організувати науковий контроль за станом чужорідних видів риб;
2. Посилити режим охорони території у період нересту та зимівлі риб;
3. Розробити та впровадити біотехнічні заходи для покращення умов нересту, нагулу та зимівлі, зокрема облаштування штучних рифів і заміну бетонних конструкцій на кам'яні;
4. Забезпечити контроль попусків води через переливні дамби з урахуванням потреб риб під час нересту;
5. Заборонити інтродукцію далекосхідних видів у межах руслової частини річки Ірпінь та облаштувати захисні фільтри на водоподавальних трубах, щоб зменшити потрапляння чужорідних видів до русла;
6. Проводити науково-популяризаційні заходи серед місцевих громад щодо значення рибного різноманіття та біотопів, а також створити екологічні стежки з маркуванням і інформаційними стендами;
7. Здійснювати роботи з покращення стану ставків на річці Тростинка для відновлення нижньої течії, зокрема контролювати заростання русла, очищати його від сміття та надлишкової органіки;
8. Проводити моніторинг якості води у гирловій частині річки Бобриця на основі аналізу

Список літератури:

1. Богомаз М.В., Василюк О.В., Заворотна Г.В., Кучма Т.Л., Некрасова О.Д., Перегрим М.М., Плига А.В., Полянська К.В., Пішняк Д.В. Прекрасна Є.П. (2018). Проектований національний природний парк "Приірпіння та Чернечий ліс", видання 2-ге, доповнене і перероблене (під ред. Є.П.Прекрасної)/ Серія "Conservation Biology in Ukraine". Вип. 7. Київ. UNCG, Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена, 86.
2. Державний водний кадастр. Облік поверхневих об'єктів. URL: <http://geportal.davr.gov.ua>.
3. Куцоконь Ю.К., Циба А.О., Скворчинський А.О. (2012). Зміни видового складу іхтіофауни Ірпіня (басейн Дніпра) протягом останнього століття. *Науковий вісник Чернівецького ун-ту Біологія. Біологічні системи*, 4 (4), 507–510.
4. Летицька, О. М., Зоріна-Сахарова, К. Є., Коба, М. Р., Афанасьєв, С. О. (2024). Фауна донних безхребетних як індикатор екологічного стану

гідрохімічних параметрів, особливо вмісту загального фосфору та азоту, які надходять зі ставкових господарств.

Реалізація цих заходів сприятиме стабілізації екологічного стану водних об'єктів РЛП «Приірпіння», збереженню природного різноманіття іхтіофауни та підтриманню екосистемних функцій водойм.

Висновки. Проведено інвентаризацію іхтіофауни водойм регіонального ландшафтного парку «Приірпіння». Виявлено 25 видів риб, що належать до семи родин. За чисельністю домінували аборигенні види, частка яких становила 59,4-97,0 %. На більшості дослідних станцій, основу іхтіофауни формують фонові види: плітка, краснопірка, гірчак європейський, верховка, а також верховодка. Чужорідні види у складі рибного населення займають від 3,0 до 40,5 %. Серед них переважали ротань головешка, тупоносий бичок західний та амурський чебачок. Раритетна фауна налічує 7 видів, (2 види занесені до Червоної книги України та 5 видів входять до Додатка III Бернської конвенції, що підтверджує наявність в РЛП «Приірпіння» збережених осередків природних руслових угруповань із різними типами біотопів. Наявність локальних заповідних територій в басейні річки Ірпінь забезпечує збереження аборигенних видів, зокрема рідкісних і вразливих у трансформованих середовищах.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що дослідження проводилося за відсутності будь-яких комерційних або фінансових відносин, які можна було б витлумачити як потенційний конфлікт інтересів.

різнотипних масивів поверхневих вод в басейні річки Ірпінь. Перспективи гідроекологічних досліджень в контексті локальних та глобальних наслідків ведення воєнних дій: Збірник матеріалів IX з'їзду Гідроекологічного товариства України. - Дніпро, 97–101.

5. Мовчан, Ю.В. (2011). Риби України (визначник-довідник). Київ: Золоті ворота. 443 с.
6. Причепя М.В., Коваленко Ю.О. (2024). Видовий склад та розподіл охоронюваних хребетних тварин у РЛП «Приірпіння» (Київщина). *Екологічні науки*, 5 (56), 160–167. DOI <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2024.eco.5-56.24>
7. Причепя, М.В., Коваленко, Ю.О., Афанасьєв, С.О. (2024). Реєстрації рідкісних та внесених до Резолюції 6 Бернської конвенції видів риб басейну річки Ірпінь. Поширення раритетного біорізноманіття в Україні. Серія: Conservation Biology in Ukraine. Вип 38. Київ; Чернівці 2024; 396–400.

8. Причепя, М.В., Коваленко, Ю.О. (2025). Реєстрації птахів, які занесені до Червоної книги України та Резолюції 6 Бернської конвенції в басейні річки Ірпін (Київська і Житомирська області) у 2024 році. Сучасні дослідження раритетного біорізноманіття в Україні / Серія: «Conservation biology in Ukraine». – Вип. 44. – Київ; Чернівці, 360 – 370.
9. Романь, А.М. (2016). Метод застосування сачка як знаряддя для збору іхтіологічного матеріалу. Одеса: ТЕС: (Сучасні проблеми теоретичної і практичної іхтіології: Матеріали IX міжнародної іхтіологічної наук.-практ. конф., 14–16 вересня 2016). 228–229.
10. Території, що пропонуються до включення у мережу Емеральд (Смарагдову мережу) України («тіньовий список», частина 2) (2019). / Кол. авт., під ред. Борисенко К.А., Куземко А.А. – Київ: «LAT & K», 234.
11. Afanasyev, S.A. (2002). Development of European approaches to biological assessment of the state of hydroecosystems and their application to the monitoring of Ukrainian Rivers. *Hydrobiological Journal*, 38 (4), 130–148.
12. Grebin, V.V., Mokin, V.B., Kryzhanivskiy, Y.M., Afanasyev, S.A. (2016). Optimization of hydrographic and water-management regionalization of Ukraine according to world approaches and principles of the EU water framework directive. *Hydrobiological Journal*, 52 (5), 81–92.
13. Ivanova, N.O., Dubniak, S.S., Zorina-Sakharova, K.Y., Lietytska O.M., Nezhytska I.M., Pohorielova, M.S., Prychepa, M.V., Afanasyev, S.O. (2024). Hydrological and Morphological Characteristics of the Water Bodies of the Irpin River Basin in View of Hostilities' Impact. *Hydrobiological Journal*, 2024, 60 (6), 73–87.
14. Kosates, A. (2008). *Ekoloji ve Çevre Biyolojisi*. Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Ders Kitapları Serisi, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir. 585.
15. Kosco, J. (2007). Zmeny ichtyocenozy povodia Torysy s dorazom na chranene a invazne druhill Natura Carpatica. *Natura Carpatica*, 48, 127–140.
16. Kottelat, M., Freyhof, J. (2007). Handbook of European freshwater fishes. *Publications Kottelat, Cornol, Switzerland*, 646.
17. Kutsokon, Yu.K. (2017). The Chinese sleeper (*Perccottus glenii* Dybowski, 1877) in Ukraine: new data on distribution. *Journal of Applied Ichthyology*, 33, 1100–1107.
18. Medovnyk D. V. (2019). Ecological-physiological features of native and invasive fish species in small rivers under different degree of transformation. *Hydrobiological Journal*, 55 (4), 63–74. <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2024.eco.5-56.24>
19. Prychepa M.V., Kovalenko Yu.O., Nezhytska I.M., Lietytska O.M., Zorina-Sakharova K.Ye., Dubniak S.S., Ivanova N.O., Pohorielova M.S., Shevchenko T.F., Afanasyev S.O. 2025. Structure and distribution of ichthyofauna in the Irpin River basin after the hostilities' cessation in its catchment area. *Hydrobiological Journal*, 61(1), 13–27. <https://doi.org/10.1615/HydrobJ.v61.i1.20>
20. <https://emerald.eea.europa.eu/>

References:

1. Bogomaz, M.V., Vasilyuk, O.V., Zavorotna, G.V., Kuchma, T.L., Nekrasova, O.D., Peregrym, M.M., Plyga, A.V., Polyanska, K.V., Pishnyak, D.V. Prekrasna, E.P. (2018). The designed national natural park “Pryirpinnia and Chernychi lis”, 2nd edition, supplemented and revised [Proektovanyi natsionalnyi pryrodnyi park “Pryirpinnia ta Chernychi lis”, vydannia 2-he, dopovnene i pereroblene] (ed. E. Prekrasna) / Series “Conservation Biology in Ukraine”. - Issue 7. - K.: UNCG, Institute of Zoology named after I.I. Schmalhausen. - 86 p. [in Ukrainian]
2. State Water Cadastre. Accounting for surface objects. [Derzhavnyi vodnyi kadastr. Oblik poverkhnevyykh ob'ektiv]. URL: <http://geoportal.davr.gov.ua>. [in Ukrainian]
3. Kutsokon, Yu.K., Tsyba, A.O., Skvorchynskiy, A.O. (2012). Changes in the species composition of the ichthyofauna of Irpin (Dnieper basin) during the last century [Zminy vydovoho skladu ikhtiofauny Irpinia (basein Dnipra) protiahom ostannoho stolittia]. *Scientific Bulletin of Chernivtsi University (Biological Sciences)*, 4 (4), 507–510. [in Ukrainian]
4. Lietytska, O. M., Zorina-Sakharova, K. Ye., Koba, M. R., Afanasiev, S. O. (2024). Benthic invertebrate fauna as an indicator of the ecological state of different types of surface water bodies in the Irpin River basin [Fauna donnykh bezkhibetnykh yak indykator ekolohichnoho stanu riznotypnykh masviv poverkhnevyykh vod v baseini richky Irpin] *Prospects for hydroecological research in the context of local and global consequences of military operations. Collection of materials IX Congress of the Hydroecological Society of Ukraine*, Dnipro, 97–101. [in Ukrainian]
5. Movchan, Y.V. (2011). Fishes of Ukraine (reference guide) [Ryby Ukrayiny (dovidkovyy posibnyk)]. Kyiv: Zoloti vorota [in Ukrainian].
6. Prychepa, M.V., Kovalenko, Y.O. (2024). Species composition and distribution of protected vertebrates in the RLP “Pryirpinna” (Kyiv region) [Vydovyi sklad ta rozpodil okhoroniuvanykh khibetnykh tvaryn u RLP «Pryirpinnia» (Kyivshchyna)]. *Ecological sciences*, 5 (56), 160–167. <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2024.eco.5-56.24> [in Ukrainian].
7. Prychepa, M.V., Kovalenko, Yu.O., Afanasyev, S.A. (2024). Registration of rare and listed in Resolution 6 of the Bern Convention fish species of the Irpin River basin [Reiestratsii ridkisnykh ta vnesenykh do Rezoliutsii 6 Bernskoi konventsii vydiv ryb baseinu richky Irpin] *Poshyrennia raryetnoho bioriznomanittia v Ukraini. Seriya: «Conservation Biology in Ukraine»*. Vyp. 38. Kyiv; Chernivtsi, 396–400. [in Ukrainian].
8. Prychepa, M.V., Kovalenko, Y.O. (2025). Registration of birds listed in the Red Book of

- Ukraine and Resolution 6 of the Bern Convention in the Irpin River Basin (Kyiv and Zhytomyr regions) in 2024. [Reiestratsii ptakhiv, yaki zaneseni do Chervonoi knyhy Ukrainy ta Rezoliutsii 6 Bernskoi konventsii v baseini richky Irpin (Kyivska i Zhytomyrska oblasti) u 2024 rotsi] *Modern studies of rare biodiversity in Ukraine / Seriya: «Conservation biology in Ukraine»*. Vyp. 44. Kyiv; Chernivtsi, 360–370 [in Ukrainian].
9. Roman, A.M. (2016). Method of using a net as a tool for collecting ichthyological material. [Metod zastosuvannya sachka yak znariaddia dlia zboru ikhtiologichnoho materialu] Odesa: TES: (*Modern problems of theoretical and practical ichthyology. Materials of the IX International Ichthyological Scientific and Practical Conference. September 14–16, 2016*). 228–229 [in Ukrainian].
 10. Territories proposed for inclusion in the Emerald Network of Ukraine ("shadow list", part 2). [Terytorii, shcho proponuiutsia do vkluchennia u merezhu Emerald (Smarahdovu merezhu) Ukrainy («tinovyi spysok», chastyna 2)] (2019). Ed: Borysenko K.A., Kuzemko A.A., Kyiv: «LAT & K» [in Ukrainian].
 11. Afanasyev, S.A. (2002). Development of European approaches to biological assessment of the state of hydroecosystems and their application to the monitoring of Ukrainian Rivers. *Hydrobiological Journal*, 38 (4), 130–148. <https://doi.org/10.1615/HydrobJ.v38.i4.130>
 12. Grebin, V.V., Mokin, V.B., Kryzhanivskiy, Y.M., Afanasyev, S.A. (2016). Optimization of hydrographic and water-management regionalization of Ukraine according to world approaches and principles of the EU water framework directive. *Hydrobiological Journal*, 52 (5), 81–92. <https://doi.org/10.1615/HydrobJ.v52.i5.90>
 13. Ivanova, N.O., Dubniak, S.S., Zorina-Sakharova, K.Y., Lietytska O.M., Nezbytska I.M., Pohorielova M.S., Prychepa, M.V., Afanasyev, S.O. (2024). Hydrological and Morphological Characteristics of the Water Bodies of the Irpin River Basin in View of Hostilities' Impact. *Hydrobiological Journal*, 2024, 60 (6), 73–87. <https://doi.org/10.1615/HydrobJ.v60.i6.60>
 14. Kosates, A. (2008). Ekoloji ve Çevre Biyolojisi. Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Ders Kitapları Serisi, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.
 15. Kosco, J. (2007). Zmeny ichtyocenoz povodia Torysy s dorazom na chranene a invazsne druhill Natura Carpatica. *Natura Carpatica*, 48, 127–140.
 16. Kottelat, M., Freyhof, J. (2007). *Handbook of European freshwater fishes*. Delemont, Switzerland,
 17. Kutsokon, Yu.K. (2017). The Chinese sleeper (*Perccottus glenii* Dybowski, 1877) in Ukraine: new data on distribution. *Journal of Applied Ichthyology*, 33, 1100–1107. <https://doi.org/10.1111/jai.13454>
 18. Medovnyk, D. V. (2019). Ecological-physiological features of native and invasive fish species in small rivers under different degree of transformation. *Hydrobiological Journal*, 55 (4), 63–74. <https://doi.org/10.1615/HydrobJ.v55.i4.60>
 19. Prychepa, M.V., Kovalenko, Yu.O., Nezbytska, I.M., Lietytska, O.M., Zorina-Sakharova, K.Ye., Dubniak, S.S., Ivanova, N.O., Pohorielova, M.S., Shevchenko, T.F., Afanasyev, S.O. (2025). Structure and distribution of ichthyofauna in the Irpin River basin after the hostilities' cessation in its catchment area. *Hydrobiological Journal*, 61(1), 13–27. <https://doi.org/10.1615/HydrobJ.v61.i1.20>
 20. <https://emerald.eea.europa.eu/>

SPECIES COMPOSITION AND ECOLOGICAL-FAUNISTIC CHARACTERISTICS OF THE ICHTHIOFAUNA OF THE RLP «PRIIRPINNYA» (KYIV REGION)

M.V. Prychepa, Y.O. Kovalenko

*Department of Ichthyology and Hydrobiology of River Systems
Department of Aquatic Radioecology
Institute of Hydrobiology, NAS of Ukraine, Volodymyr Ivasyuk Ave., 12,
Email. prichepa1987@ukr.net
Kovalenko888@gmail.com*

*The Priirpinnya Regional Landscape Park is an important conservation area in the Irpen River valley (Kyiv region), encompassing the river basin and its tributaries, the Trostinka and Bobrytsa. The aim of this study was to inventory the fish population of the Priirpinnya Regional Landscape Park and provide an ecological and faunistic characterization of its ichthyofauna. From 2022 to 2025, an inventory of the ichthyofauna was conducted at 11 experimental stations within the park. Twenty-five fish species from seven families were identified in the water bodies. Species richness at individual stations ranged from 8 to 21 species. Native species dominated the ichthyofauna (59.4–97%), while the proportion of nonnative species was 2.9–40.5%. Cyprinidae dominated in abundance at most experimental stations. The most frequently encountered species were *Rutilus rutilus*, *Rhodeus amarus*, and *Scardinius erythrophthalmus*, recorded at all stations. Background alien species included *Perccottus glenii*, *Proterorhinus semilunaris*, and *Pseudorasbora parva*. The presence of alien species, particularly distant invaders (*Perccottus glenii*, *Carassius auratus* and *Pseudorasbora parva*), is due to the location of ponds within the park that serve as breeding grounds for these species. Ponto-Caspian*

species are localized in the main channel of the Irpen, where the appropriate biotopes (current and depth) necessary for their existence are present. Six rare species were found within the watercourses, including *Leuciscus leuciscus* and *Alburnoides rossicus* (species listed in the Red Book of Ukraine), *Misgurnus fossilis*, *Cobitis taenia*, *Rhodeus amarus*, *Leucaspis delineatus*, and *Neogobius fluviatilis*. *Cobitis taenia*, *Rhodeus amarus*, *Leucaspis delineatus*, and *Neogobius fluviatilis* were most frequently encountered within the park. Some of these were among the dominant species. A distinctive feature of the regional park is the presence of a reproductive group of *Alburnoides rossicus*. This is the only protected area in the Irpin River basin where this species is protected.

To conserve rare and vulnerable species, it is necessary to improve recreational fisheries management, strengthen scientific research on the population status of key species, and organize ongoing monitoring of non-native taxa. Another important step for the protection and reproduction of ichthyofauna is the expansion of the park's geographic boundaries, which will allow for the inclusion of valuable riverbed areas where indigenous fish populations are present.

Key words: Irpin, biotopes, fish, rare species, species richness

Отримано редколегією 18.10.2025 р.

ORCID ID

Микола Причепа: <https://orcid.org/0000-0002-3114-2402>

Юлія Коваленко: <https://orcid.org/0000-0003-4818-4542>